

Právo a sport – doping ve sportu

Právo a sport jsou poměrně specifické problémy, jejichž vzájemná koexistence zejména při dodržování obecných zásad a principů ve sportu jsou nezbytné. Právo a sport ovlivňuje poměrně velký počet oblastí a trendů, jež se také dotýkají problematiky dopingu. K těmto změnám můžeme přiřadit zejména následující oblasti:

- ❖ Značný význam má globalizace, tj. zejména pronikání obchodních zájmů, podnikatelských aktivit do oblasti sportu a jednotlivých sportovních disciplín
- ❖ Změny a obecná proměna sportovních soutěží, a to v události, které mají nadnárodní charakter a význam, které jsou významné z hlediska obchodního i hlediska mezinárodní prestiže, přímým příkladem jsou zejména olympijské hry, velké sportovní události například v golfu, ve fotbalu, hokeji, tenisu, obecně v takových disciplínách, kde probíhá značný tok finančních prostředků
- ❖ Vytváření nových sportovních disciplín, změny ve struktuře sportů a jejich významu, další dílčí změny v oblasti jednotlivých pravidel a změn s tímto spojených, činnost mezinárodních sportovních organizací
- ❖ Veřejná diskuse o problémech sportu, jako je například uplácení, podvody ve sportu mezi než patří také doping, tato diskuse a případné jednotlivé případy velmi přísně dopadají na sport a jeho formování v současnosti
- ❖ Právní dopady a společenské dopady v rámci sportu, se v současnosti jedná o individualizaci jednotlivých sportovců, týmů, tato individualizace na jedné straně přibližuje reálný sport osobám, které jej neprovozují, ale projevuje se také s ohledem právě na jednotlivé sporty, je to právě chování diváků, které je problematické, a to například násilí a nevhodné chování ve sportu, například na fotbale, apod.
- ❖ V tomto ohledu jsou také velmi problematické dopady, kdy se sportu mimo jiné klade za vinu, že ve jménu úspěchu toleruje projevy násilí, agresivity ve sportu, ale také nedůsledné dodržování právních norem nebo užívaných prostředků v rámci dopingu, i toto je obecně velmi problematická oblast do budoucna

Doping obecně chápu jako společenský problém v rámci sportu, ale také jako osobní rozhodnutí daného sportovce doping užívat. Některým v tomto kontextu složí doping jako východisko pro řešení neúspěchů a dosažení úspěchu, pro další představuje efektivní způsob jak úspěchu dosáhnout.

Doping je také problematickým z toho hlediska, že jej využívají i sportovní kluby, trenéři, aby dosáhli se svými sportovci úspěchů, aby se umístili v příslušné lize, apod. Toto obecně můžeme sledovat v oblasti hokeje například v nižších ligách, kde k těmto případům dochází, ovšem opět v tomto odvětví sportu je to spíše výjimečný jev.

Pojem dopingu má několik koncepčních východisek, dle prvního východiska je doping vlámského původu ze slova „doop“, zde byla základem bylina pro povzbuzení, dále pak slovo „dop“, což je silný výluh z tabáku, který používali obchodníci s koňmi, aby lépe prodali unaveného a starého koně, následně se toto rozšířilo na koňské nebo psí dostihy.

Pokud se zaměřím na pojem dopingu ze společenského a právního hlediska, tak příslušní odborníci na danou problematiku rozlišují několik dopadů dopingu¹:

- ❖ Dopady na fair play v dané sportovní soutěži – zvýhodnění jednoho sportovce, oproti ostatním
- ❖ Dopady tzv. cizorodosti – záměrný doping a vpravení příslušných posilujících látek má dopady na zvýšení výkonnosti organismu sportovce
- ❖ Dopady škodlivosti dopingu – nesporná škodlivost na lidský organismu, v krátkodobém i dlouhodobém horizontu
- ❖ Dopady zaměření pouze na vrcholové sporty, v konečném důsledku poškození celého odvětví sportu
- ❖ Dopady tzv. poměru zisk – riziko, odhalení a problematické situace z tohoto vyplývající, právní a další dopady v rámci daného případu

Mnozí odborníci se přiklánějí k případu jiných států a vymezují jako právní problém, kdy v naší právní úpravě není výslovně upravený doping, ale zejména se vztahuje na problematiku

¹ HNÍZDIL, J. a spol. Doping aneb zákulisí vrcholového sportu. Praha: Grada Publishing, 2000, s. 11-15

mezinárodních smluv a dohod v této oblasti. Ovšem v případě například Francie je doping vymezen v příslušné právní úpravě. V rámci České republiky, jak už jsem uvedl, nebyl přijat příslušný právní předpis, proto je nezbytné do budoucna přijmout příslušnou právní úpravu².

V tomto směru bych chtěl zohlednit zejména evropskou antidrogovou problematiku, která alespoň dílčím způsobem tuto problematiku řeší. Vzhledem k nebezpečnosti dopingu co se týče poškozování zdraví a etických principů sportovních aktivit občanů a také z důvodu dodržení závazků, jež pro naši republiku vyplývají z Evropské antidopingové úmluvy, je víc než nutné, aby takový právní předpis přijat byl. Jednání o antidopingovém zákoně již delší dobu probíhají a v současné době je již netrpělivě očekáván jejich výsledek³.

Pokud bych se zaměřil na historický kontext dopingu v rámci vývoje sportu, tak mohu vymežit následující problematické historické etapy:

- ❖ Starověk – prostředky zejména z rostliny Ephedra vulgarit, dodnes se používá díky její účinné látce efedrinu
- ❖ Středověk a novověk – nejsou využívány nijak zásadním způsobem, neumožňují to ani společenské podmínky, rozvoj je velmi minimální
- ❖ Období 19. století – zde se již užívá, zejména u cyklistů, v roce 1869 látka jako heroin a jejich směsi, tablety nasáklé éterem, kofeinové pilulky, jsou to však poměrně málo efektivní prostředky a způsobovaly poměrně značné dopady na lidský organismus, po prvních olympijských hrách v roce 1896 se objevuje užívání strychninu
- ❖ Období 20. století - v tomto období nastává zásadní rozvoj dopingových látek, jakými je amfetamin, následně pak anabolika, dále také testosteron, anabolické látky jako dianabol, anabolické steroidy, tyto látky jsou užívány ve fotbalu, hokeji, silových disciplínách, atletice, plavání a řadě dalších sportovních disciplín⁴

Během zpřísnění zpřísnění dopingových kontrol na anabolické steroidy se v polovině osmdesátých let objevuje nový prostředek, který je měl nahradit. Jedná se o růstový hormon, který je označován také zkratkou STH. Významným mezníkem ve vývoji dopingu je také výzkum hormonu erythropoetinu, tzv. EPO, a zejména možnost jeho

² HNÍZDIL, J. a spol. Doping aneb zákulisí vrcholového sportu. Praha: Grada Publishing, 2000, s. 9 - 10

³ HNÍZDIL, J. a spol. Doping aneb zákulisí vrcholového sportu. Praha: Grada Publishing, 2000, s. 9 - 10

⁴ HNÍZDIL, J. a spol. Doping aneb zákulisí vrcholového sportu. Praha: Grada Publishing, 2000, s. 16 - 20

syntetické výroby. EPO je dosud velice rozšířeným dopingovým prostředkem především v atletice, u cyklistických sportů, apod.⁵

První definice dopingů v rámci sportu byla vymezena antidopingovou komisí v rámci Rady Evropy v roce 1963, citují: „Dopingem se rozumí použití látek tělu fyziologicky cizích zdravými osobami s cílem zlepšit při závodech výkon umělým a nečestným způsobem.“⁶

Následná definice z roku 1993 vymezuje doping následujícím způsobem: „za doping ve sportu považuje použití látek ze zakázaných farmakologických skupin nebo metod podle příslušného seznamu sportovcem samým nebo za pomoci druhé osoby při soutěži nebo v tréninku.“

S platností od 1. 1. 2004 vstoupil v účinnost Světový antidopingový kodex⁷, stejně jako Směrnice z něj vycházející, která definuje doping následovně, citují: „Jako jev, při němž dochází k porušení jednoho nebo více antidopingových pravidel uvedených v ustanoveních čl. 2 Světového antidopingového kodexu.“⁸ „Jedná se především o přítomnost zakázané látky nebo jejích metabolitů nebo indikátorů v těle sportovce.“

⁵ HNÍZDIL, J. a spol. Doping aneb zákulisí vrcholového sportu. Praha: Grada Publishing, 2000, s. 16 - 20

⁶ Definice Rady Evropy, antidopingové komise, z roku 1963

⁷ Z anglického originálu, World Anti-Doping Code. Zdroj: <http://www.wada-ama.org> (citováno 26.11.2009)

⁸ Viz. blíže Světový antidopingový kodex, čl. 2 a následující Kodexu